

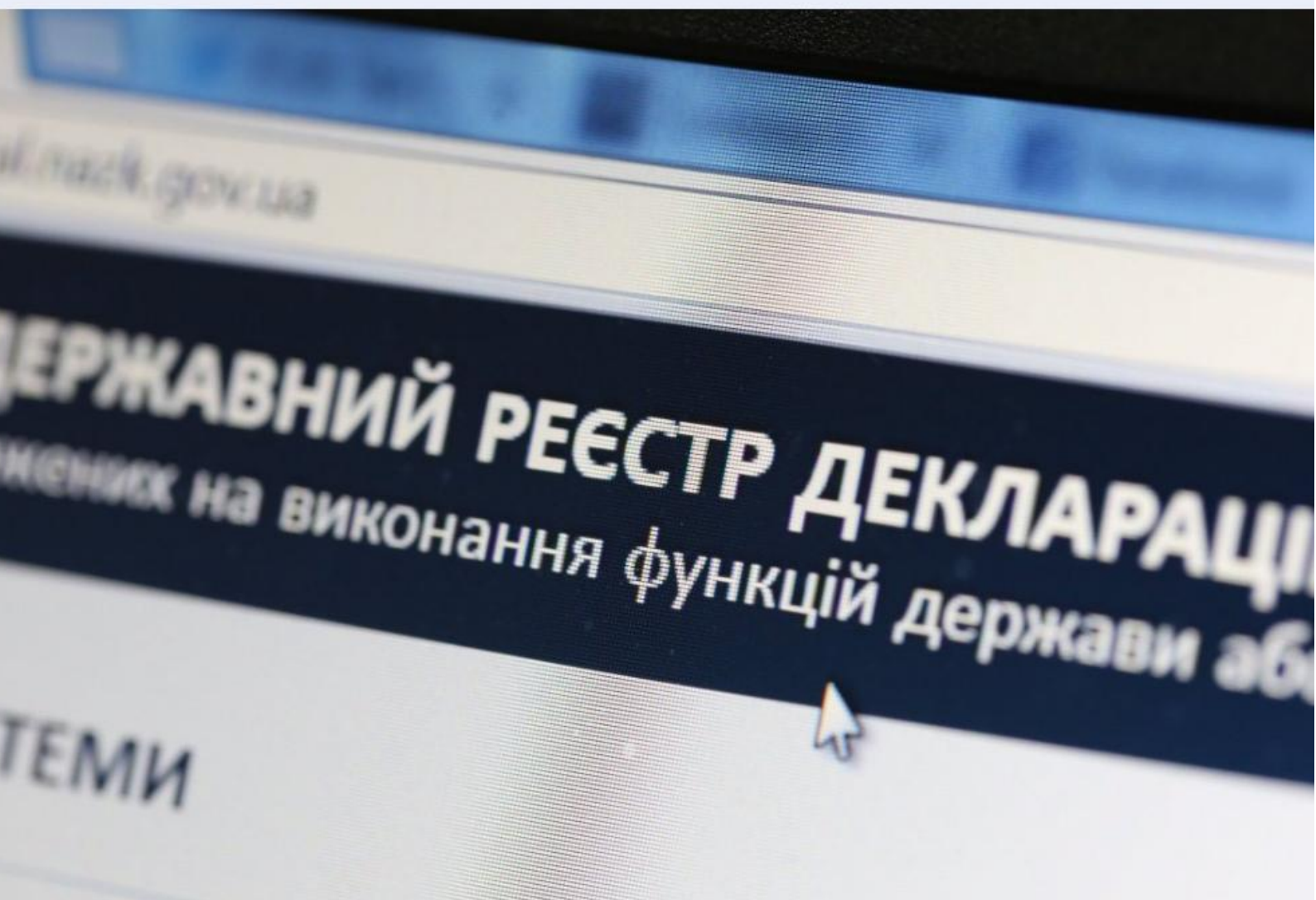

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

Україна у фокусі

Щотижневий
інформаційно-аналітичний
бюлетень

Жовтень-Листопад
31-6 2016

ТЕМИ ВИПУСКУ

ПЕРША ХВИЛЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ: ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ.....	3
НОВА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК МОЖЛИВИЙ ВАРІАНТ УЗГОДИТИ ПОЗИЦІЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ІЗ НІДЕРЛАНДАМИ.....	4
ЙМОВІРНЕ ОБРАННЯ ПРОРОСІЙСЬКОГО КАНДИДАТА ПРЕЗИДЕНТОМ МОЛДОВИ: ЯКІ РИЗИКИ ГЕОПОЛІТИЧНОГО РОЗВОРОТУ СУСІДНЬОЇ З УКРАЇНОЮ РЕСПУБЛІКИ?.....	6

ПЕРША ХВИЛЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ: ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ

Андрій Сухарина

молодший аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

30 жовтня сплив термін подачі електронних декларацій вищих посадових осіб, а також суддів і слідчих прокуратури. Саме е-декларування супроводжувалось великим суспільним і політичним резонансом, спробами його зриву та відвертим протистоянням окремих політиків, чиновників та інших зацікавлених персон. Протистояли саботажу е-декларування невелика група антикорупційних активістів, західні партнери та здоровий глузд топ-посадовців, які врешті-решт дали зелене світло цьому процесу. Отже, перший етап декларування закінчився, і можна робити проміжні висновки.

Оприлюднення декларацій топ-чиновників має два безпосередні наслідки. По-перше, воно посилює соціально-політичну напругу в суспільстві, яка і без того достатньо висока внаслідок існуючих соціально-економічних, безпекових та політичних проблем. По-друге, умовно успішне завершення першої хвилі декларування продемонструвало західним партнерам два важливі, але кардинально різних аспекти української реальності. Перший із них – українська влада продовжує виконувати взяті на себе зобов'язання щодо боротьби з корупцією і, хоч і з трудом, але здійснює імплементацію антикорупційного

законодавства, особливо в частині відкритості даних про власність і статки. Другий – менш оптимістичний. Показавши свої статки, українська політична еліта відчутно посилила суспільні підозри у своїй корумпованості. Вже сьогодні можна говорити якщо не про шок, то принаймні про появу здивованості у західних партнерів щодо стану корупції в Україні.

Надалі можливі два сценарії розвитку подій. Перший – поява гучних кримінальних проваджень за результатами перевірки декларацій і, що найважливіше, доведення їх до судових вироків. Другий – формальний характер перевірки і відсутність гучних розслідувань за винятком «косметичних» справ проти порівняно дрібних корупціонерів. При цьому наразі незрозуміло, який із цих сценаріїв зможе зменшити соціальну напругу. На перший погляд, інтенсифікація антикорупційної боротьби може частково задовольнити запит суспільства на справедливість, однак українською важливо, щоби правосуддя торкнулось не лише представників колишнього режиму чи опозиційних політиків, а і членів правлячої еліти. Інакше гучні справи проти політиків чи топ-чиновників можуть бути сприйняті в суспільстві як переслідування опонентів чинної влади. Крім того, важливо, аби справи проти топ-корупціонерів ґрунтувались на

чіткій доказовій базі, без якої ідея боротьби з корупцією може бути дискредитована.

На зовнішній арені завершення першого етапу е-декларування матиме двоякі наслідки. Так, сприйняття представників української влади може дещо погіршитись унаслідок оприлюднення інформації про їхні величезні статки сумнівного походження. З іншого боку, запровадження е-декларування, безумовно, стало позитивним сигналом у сфері антикорупційних зусиль українського

керівництва. Офіційні меседжі Заходу говорять про те, що Україна нарешті показала прогрес у цьому напрямку, але це лише початок боротьби, а Захід і надалі підтримуватиме кроки в цьому напрямі. Очевидно, що головне випробування української влади на відданість боротьбі з корупцією ще попереду, і його результати залежатимуть від здатності й бажання керівництва держави притягувати порушників до відповідальності.

НОВА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК МОЖЛИВИЙ ВАРІАНТ УЗГОДИТИ ПОЗИЦІЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ІЗ НІДЕРЛАНДАМИ

Олексій Гарань

професор політології Києво-Могилянської академії, науковий директор Фонду «Демократичні ініціативи» («ДІ»)

Сторони розглядають як один із варіантів ратифікації Нідерландами угоди про асоціацію України з Європейським Союзом за умови ухвалення додаткової декларації, в якій би зазначалося, що ця асоціація не буде першим кроком до повноправного членства України в ЄС. Науковий директор Фонду «Демократичні ініціативи», професор політології НаУКМА Олексій Гарань [в інтерв'ю на «Громадському радіо»](#) зазначив, що така декларація може бути як варіант узгодження позиції Європейського Союзу із Нідерландами щодо угоди про асоціацію України та Європейського Союзу.

Олексій Гарань: Всі країни Європейського Союзу, у тому числі Нідерланди, ратифікували угоду. Але Нідерланди не встигли передати ратифікаційні грамоти. І тут справді виникла колізія, бо був проведений консультативний референдум, внаслідок чого постало питання про перегляд Нідерландами цього процесу.

Євген Павлюковський: Як оцінюєте ідею створення такої додаткової угоди?

Олексій Гарань: Це не додаткова угода, це декларація. Якщо це буде у варіанті декларації, то це безболісне вирішення цієї проблеми. Відмінність у тому, що додаткова

угода вимагає ратифікацію всіма країнами. Якщо декларація, то просто буде прийнята на рівні голів країн Європейського Союзу, на їхньому саміті, і залишатиметься у пакеті із діючою угодою про асоціацію.

Наталя Соколенко: Чи відомо, яка реакція у Нідерландах на спробу європейської спільноти і України, і уряду Нідерландів вийти із такої непростой ситуації?

Олексій Гарань: Уряд Нідерландів міг би проігнорувати цей консультативний референдум. Проблема у тому, що країна вступає у період передвиборної гонки. Насправді нідерландці мало переймаються цією угодою, і на референдум прийшло всього 30% населення. Тому я думаю, що їхній уряд хоче сказати своїм громадянам: ми дослухались до вашого голосу, ви висловлювали певні застереження, ми прийняли декларацію разом зі всіма країнами ЄС і зафіксували ті пункти, які ви хотіли.

Євген Павлюковський: То це такий певний компроміс?

Олексій Гарань: Це те саме, що й було в угоді, тільки до нього буде зроблено інший дипломатичний пакунок. Нідерландці насправді навіть толком і не знають, що є у

цій угоді про асоціацію. Оскільки основні аргументи її противників полягали у тому, що Україна стане членом Європейського Союзу, який буде змушений надавати їй військову підтримку і так далі. Тобто, те, про що в угоді про асоціацію з ЄС не йдеться.

Це такий символічний крок, який каже нідерландським скептикам та суспільству: ми врахували ваші побоювання, ми це зафіксували. Для нас найголовніше, щоб ця угода не була змінена. Ще раз наголошу, що якщо буде узгоджений саме такий шлях виходу із проблеми, яку самі нідерландці створили, то це буде найкраще для нас і не матиме якихось юридичних наслідків.

Євген Павлюковський: Що скажете про російське лобі в Нідерландах? Чи не можуть ці сили якось завадити цій новій декларації?

Олексій Гарань: Насамперед, референдум у Нідерландах виник внаслідок внутрішніх проблем. Тобто ми не маємо переоцінювати російський вплив. Але, безумовно, Кремль цим скористався, і був за кулісами цієї кампанії проти угоди про асоціацію з Україною. Якщо буде справді обрана форма декларації, то у Кремля не буде шансу вплинути на це, бо підписуватимуть цю декларацію на рівні голів країн.

ЙМОВІРНЕ ОБРАННЯ ПРОРОСІЙСЬКОГО КАНДИДАТА ПРЕЗИДЕНТОМ МОЛДОВИ: ЯКІ РИЗИКИ ГЕОПОЛІТИЧНОГО РОЗВОРОТУ СУСІДНЬОЇ З УКРАЇНОЮ РЕСПУБЛІКИ?

Руслан Кермач

Політичний аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

За тиждень – 13 листопада 2016 року – в сусідній з Україною Республіці Молдова має відбутися другий тур загальнонаціональних президентських виборів, на яких з дуже високою ймовірністю перемогу може здобути лідер проросійської партії соціалістів Ігор Додон. Останній, як і передбачали раніше [соціологи](#), за підсумками першого туру виборів здобув впевнену перемогу, випередивши свою основну конкурентку від проєвропейських сил Майю Санду майже на 10%. Фаворит теперішніх виборчих перегонів вже встиг публічно відзначитися своїми скандальними [заявами щодо приналежності Криму](#). Раніше Додон також заявляв про намір домогтися скасування Угоди про асоціацію та вільну торгівлю між ЄС та Республікою Молдова.

В Україні перспективу обрання політика з відверто проросійською риторикою президентом сусідньої Молдови сприймають з цілком виправданою насторогою. Закономірні побоювання викликає, зокрема, можливість радикальної зміни зовнішньополітичного курсу сусідньої країни, як і перспектива її стрімкої інтеграції в бік Євразійського економічного союзу після обрання нового президента. Однак саме по собі президентство проросійського лідера соціалістів Ігоря Додона ще не означає

можливості здійснити такий різкий геополітичний розворот Молдови в бік Москви, хоча і залишає певні ризики реалізації подібного сценарію вже після проведення чергових або ж можливих позачергових парламентських виборів у республіці.

Перш за все варто відзначити, що конституційні повноваження глави держави в політико-інституційній архітектурі Республіки Молдови досить обмежені. Для затвердження доленосних зовнішньополітичних рішень, ратифікації або денонсації міжнародних договорів президенту необхідна підтримка парламентської більшості. У нинішньому скликанні парламенту Додон, маючи власну фракцію, все ж не володіє тією політичною більшістю, на яку міг би спертися, щоб реалізувати свій курс. Однак потенційна можливість зміни політичної розстановки сил на власну користь відкривається для нього вже з осені 2018 року, на коли заплановано чергові парламентські вибори в Молдові.

Не виключено, однак, що в разі свого обрання президентом лідер партії соціалістів Молдови спробує і розвалити зсередини нинішню і без того доволі хитку та нестійку більшість у парламенті, щоб отримати можливість по завершенні трьох місяців недієздатності законодавчого органу

оголосити дострокові вибори до національного парламенту.

Маючи на сьогодні найбільший політичний рейтинг, цілком ймовірно, що соціаліст Додон зміг би в оновленому парламенті здобути більшість місць для своєї політичної сили. При такому варіанті розвитку подій стратегічний розворот у бік Москви стає куди більш імовірним сценарієм, хоча все ж і не гарантованим.

Адже потрібно також враховувати, що в разі обрання на посаду президента, проросійський політик Додон потрапить у вже сформований до нього політичний, соціально-економічний і дипломатичний контекст, який складався у попередні роки провадження Кишиневом вектора європейської інтеграції. Зокрема, йдеться про безвізовий режим між Молдовою і ЄС, що успішно функціонує вже понад два роки, тісні торгово-економічні зв'язки з країнами Європейського союзу. Крім того, Республіка Молдова є на сьогодні лідером серед країн Східного партнерства за обсягами отримання фінансової допомоги Брюсселя на душу населення.

Було б вкрай необачливо за таких умов намагатися руйнувати вже сформовані принципи і механізми співпраці Республіки Молдова з країнами Заходу. Те саме стосується і двостороннього діалогу з Києвом як важливим не тільки торгово-економічним партнером Молдови, але й одним із ключових учасників переговорного процесу в контексті врегулювання придністровського питання.

Нарешті, незважаючи на теперішню передвиборну риторику, Ігор Додон загалом справляє враження все ж таки достатньо досвідченого і прагматичного політика, що здатний ефективно балансувати на політичному небосхилі, не впадаючи при цьому в згубні для інтересів Кишинева крайнощі. У зв'язку з цим не виключено, що логіка поведінки і політичних суджень лідера соціалістів після завершення виборчої кампанії може зазнати певних змін в бік більшої збалансованості та розважливості, до чого також спонукатимуть ті об'єктивні політичні та економічні реалії, в яких наразі перебуває Республіка Молдова.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Олексій Гарань

Марія Золкіна

Руслан Кермач

Олексій Сидорчук

Андрій Сухарина

Редактор випуску: Ірина Філіпчук
